

Plan van Aanpak

Project Arbeidsmigranten

Mei 2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

1. Inleiding

1.1. Achtergrond en aanleiding	3
1.2. Definitie en noodzaak	3

2. Projectdefinitie

2.1. Visie	4
2.2. Doelstelling en resultaten	6
2.3. Uitdagingen en kansen	10

3. Projectorganisatie

3.1 Projectteam en interne samenwerking	12
3.2 Integrale samenwerkingsverbanden	12
3.3 Projectbegroting	14

4. Strategische Aanpak

4.1 Methodiek en borging	15
4.2 Projectfasering	15

5. Activiteitenplanning

6. Bibliografie

7. Bijlagen

Verantwoordelijkheden en taken vanuit Aanjaagteam

Passages uit Probleemanalyse politie (augustus 2020)

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

Er zijn toenemende zorgen op landelijk niveau over de problematiek omtrent huisvesting, arbeidsomstandigheden en de veiligheid van arbeidsmigranten door o.a. het Covid-19 virus. Om die reden is het thema o.l.v. Emile Roemer opgenomen in de landelijke politieke agenda.

Op lokaal niveau hebben de SP en Dorpen & Wijken Belangen tijdens de raadsvergadering van juli 2020 verzocht om de aanbevelingen voor de gemeenten uit het landelijk rapport 'Eerste aanbevelingen Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten'¹ over te nemen en verder te onderzoeken hoe we de werk-, woon- en leefsituatie van arbeidsmigranten in onze gemeente kunnen verbeteren en waarborgen en een voorbeeldfunctie kunnen vervullen voor andere gemeenten. Wethouder Erik van Zuylen heeft deze motie overgenomen, waardoor de basis is gelegd voor dit project.

1.2 Definitie en noodzaak

Arbeidsmigranten zijn personen die naar een ander land migreren om vaak laaggeschoold en tijdelijke arbeid te verrichten voor maximaal 8 jaar. Zij komen o.a. naar Nederland vanwege het ruime aanbod aan werk, waarbij het vaak gaat om moeilijk of niet-vervulbare functies. In Nederland werken meer dan 400.000 arbeidsmigranten uit de Europese Unie, die een grote bijdrage leveren aan de Nederlandse economie. Veel bedrijven zijn overigens (deels) afhankelijk van arbeidsmigranten. Ondanks het belang van deze doelgroep voor Nederland worden arbeidsmigranten in menig geval als tweederangsburgers behandeld, waardoor zij met multi-problematiek te maken kunnen krijgen.

De problematiek rondom arbeidsmigranten is divers en raakt, naast de arbeidsmigrant zelf, vele facetten, verschillende instanties, omwonenden en - al dan niet - commerciële partijen. Voor de gemeente Alphen aan den Rijn kunnen we de onderstaande problematiek onderscheiden.

Arbeidsmigranten die binnen de gemeentegrenzen verblijven;

- Verkeren veelal in een kwetsbare positie door de afhankelijkheidsrelatie met uitzendbureau/huisvester, wat een verhoogd risico op arbeidsuitbuiting en slechte, ongezonde en onveilige huisvesting met zich meebrengt;
- Beschikken vaak over onvoldoende kennis van hun rechten en plichten en zijn veelal niet zelfredzaam als het gaat om het benaderen van beschikbare faciliteiten t.b.v. het oplossen van een of meerdere zorgvragen, waardoor zij een verhoogd risico lopen op gezondheidsproblematiek;
- Kunnen overlast veroorzaken als ze kampen met een verslavingsproblematiek en/of psychiatrische problemen hebben en/of dakloos zijn geraakt;
- Zijn veelal niet geregistreerd in de BRP, waardoor er geen rechten opgebouwd worden, ze onder de radar van de gemeente en andere (zorg)overheidsdiensten blijven en er geen zicht is op waar ze verblijven, voor hoelang, onder welke werk- en leefomstandigheden, wat de aantallen zijn, afkomst en of er sprake is van een zorgvraag.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/11/eerste-aanbevelingen-aanjaagteam-bescherming-arbeidsmigranten>

Bovenstaande problematiek geeft de noodzaak weer om als gemeente tot een duidelijke visie te komen en tot een breed gedragen beleid die een integrale aanpak mogelijk maken. De politie onderschrijft deze problematiek en integrale aanpak in een probleemanalyse van augustus 2020.

De ruimtelijk-economische aspecten van de inzet van arbeidsmigranten zijn ook van belang. Wonen en werken zijn onderwerpen die reeds zijn ingebed in lopende processen en opgaven. Zowel op gemeentelijk niveau, bijvoorbeeld in het opstellen van de woonvisie en bij de opgave Wonen en Economie: Toekomstbestendig wonen en verblijven, als op regionaal niveau. Deze zijn permanent verbonden met dit project, maar vallen buiten de scope van de deelprojecten.

De gemeente Alphen aan den Rijn helpt initiatiefnemers binnen haar mogelijkheden om adequate (tijdelijke) huisvesting van arbeidsmigranten te realiseren. Daarnaast spreekt het werkgeversservicepunt van de gemeente Alphen aan den Rijn actief met en bij reeds gevestigde bedrijven en bij bedrijven die zich willen vestigen over de inzet van lokaal arbeidspotentieel. Zij ondersteunt en begeleidt zowel werkgever als werknemer. Dit doet de Gemeente Alphen aan den Rijn al en dit blijft zij doen.

2. Projectdefinitie

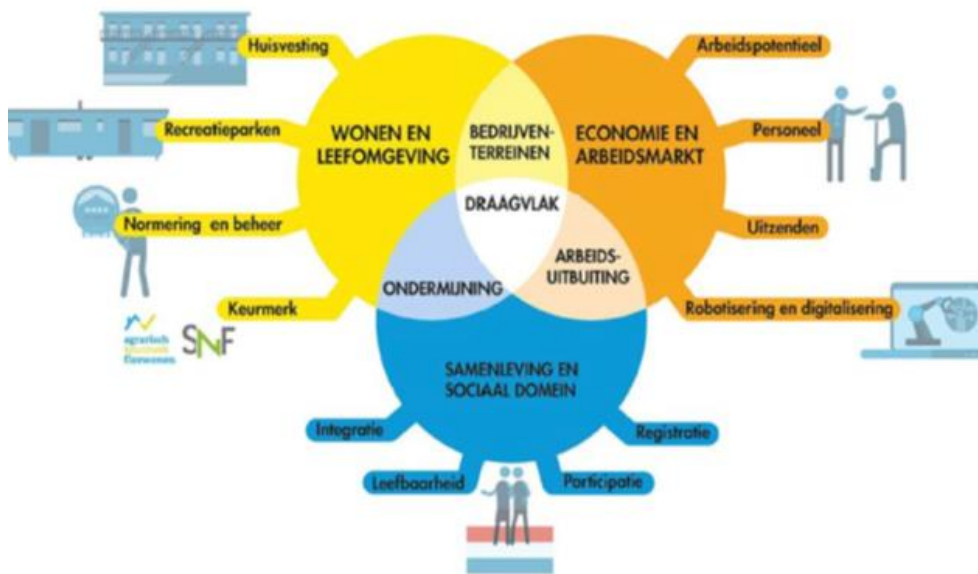
2.1 Visie

Politiek-bestuurlijk bestaat op landelijk niveau breed draagvlak om de positie van arbeidsmigranten beter te beschermen. Eind oktober 2020 is het rapport van het landelijke Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten verschenen: 'Geen tweederangsburgers: aanbevelingen om misstanden met arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan'². In dit rapport ligt de prioriteit bij regulering van de uitzendbranche, het stimuleren van zelfredzaamheid, het vergroten van het zicht op arbeidsmigratie en het verbeteren van handhaving en toezicht.

De hoofdgedachte van het rapport is dat *“we een nieuwe set van normen en waarden nodig hebben als het gaat om de omgang met arbeidsmigranten. We moeten arbeidsmigranten gaan behandelen zoals we zelf ook behandeld zouden willen worden, als we een baan zouden accepteren in een ander land”*.

Het Aanjaagteam ziet een belangrijke taak voor diverse partijen, waaronder gemeenten. Zo hebben gemeenten een belangrijke rol bij de toezicht en handhaving op het gebied van kwalijke huisvesting, het in beeld brengen van woon, -werk en leefsituaties, signaleren van zorgvraagstukken en het voorkomen van arbeidsuitbuiting. Dit laatste wordt ondersteund door de Quickscan Bestuurlijke Weerbaarheid van gemeente Alphen aan den Rijn, opgesteld door het RIEC in 2019. Dit projectplan draagt bij aan de aanpak van arbeidsuitbuiting en ondermijning, aansluitend op de eerdergenoemde multi-problematiek.

² <https://www.nieuwsszw.nl/aanjaagteam-bescherming-arbeidsmigranten-komt-met-tweede-advies>

Lokaal gezien zal de problematiek rondom arbeidsmigranten vanuit de projectgroep worden aangepakt. Hierin is de visie om de arbeidsmigrant zichtbaar en zelfredzaam te maken en hen te laten meetellen als volwaardige inwoners van gemeente Alphen aan den Rijn. Zodoende zal middels het project de arbeidsmigrant centraal komen te staan in een breed gedragen integrale aanpak, ter verbetering van hun woon-, werk- en leefsituatie.

Vanuit de projectgroep wordt tevens deelgenomen in de opgave toekomstbestendig wonen en verblijven. Daarin worden de lopende activiteiten uit de opgave gevoed door de resultaten vanuit de verschillende deelprojecten. Ook bestaat er reeds langere tijd een werkgroep Tijdelijk Wonen waarin afstemming plaatsvindt tussen de verschillende disciplines (vergunningen, ruimte, veiligheid, Publieksdienstverlening en Juridische Zaken). Vooral de afstemming bij vergunningaanvragen voor tijdelijk wonen/kamerverhuur heeft inmiddels een belangrijke plek gekregen in de aanpak. In de loop van 2021 zal uitbreiding van de werkgroep plaatsvinden. Nadrukkelijk wordt daarbij de samenwerking en verbinding gezocht met de disciplines economie/accountmanagement, om afstemming te hebben over :

- *De inzet van werkzoekenden uit onze bestanden*
- *Bij inzet van arbeidsmigranten rekening te houden met mogelijkheid van huisvesting*
- *Komst van bedrijven die mogelijkheid bieden aan onze eigen werkzoekenden*
- *Het doorgeven van prognoses voor nieuwe potentiële vraag naar werknemers en de daaraan gekoppelde huisvestingsbehoefte*

Het initiatief is nu aan de markt, waarbij de Gemeente Alphen aan den Rijn zich coöperatief opstelt om binnen de geldende regels, o.a. de in 2019 vastgestelde “nadere regels tijdelijk wonen”, realisatie mogelijk te maken. Wanneer dit leidt tot wijzigingen van het bestemmingsplan worden deze altijd voorgelegd aan de gemeenteraad.

In de structuurvisie Greenport die eind oktober 2020 aan de gemeenteraad is gepresenteerd zijn twee zoekgebieden opgenomen waar huisvesting van arbeidsmigranten mogelijk is. Daarnaast kent de Gemeente Alphen aan den Rijn reeds een drietal grote locaties, Westpark/Hoogeveenseweg (348 bedden) te Boskoop, Steekterweg (100 bedden) en Genielaan in Alphen aan den Rijn (148 bedden). Laatstgenoemde heeft nog mogelijkheden voor capaciteitsuitbreiding tot maximaal 350 bedden. Op het gebied van beheer en onderhoud (ook van de naaste omgeving) is op deze locatie zoveel ervaring opgedaan, dat deze in de toekomst goed bruikbaar en goed werkbaar is.

2.2 Doelstelling en resultaten

Voortbordurend op de gestelde visie is het concrete doel van het project: *'Het komen tot een integrale werkwijze die zich richt op het voorkomen van problematiek door o.a. goede regelgeving, vroegsignalering van zorgelijke situaties en zorg voor de (ex) arbeidsmigranten zelf, maar ook zorg voor hun omgeving in het kader van leefbaarheid en veiligheid. Een gezonde en veilige woon- en werksituatie is in het belang van alle betrokkenen: de arbeidsmigranten zelf, maar ook van werkgevers, inleners, huisvesters, de politie, inwoners en daarmee de gemeente'.*

De oplossingen voor opgaven binnen de gemeentegrenzen vallen niet altijd binnen de cirkel van invloed van de gemeente. Alle betrokkenen hebben hierbij een eigen taak en verantwoordelijkheid. Met elkaar hebben we wel een gemeenschappelijk opdracht, namelijk ervoor zorgen dat arbeidsmigranten, die bijdragen aan onze welvaart, voldoende goede en veilige huisvesting hebben, voldoende geïnformeerd zijn over hun rechten en plichten, voldoende goede zorg ontvangen als dat nodig is en geen slachtoffer worden van arbeidsuitbuiting of mensenhandel. Vanuit deze invalshoek legt het projectteam (zie 3.1) verbinding met diverse belanghebbenden in het integraal uitvoeren van een zestal oplossingsrichtingen ofwel deelprojecten, die elk hun eigen bijdrage leveren aan het zo goed mogelijk wegnemen van de eerder omschreven problematiek onder arbeidsmigranten. Elk deelproject wordt hierna genoemd met de bijbehorende doelstelling en resultaatdoelen.

Deelproject 'Platform Arbeidsmigranten'

Doelstelling: 'Een platform creëren waarin verbinding wordt gelegd met lokale stakeholders om vanuit wederzijds belang een volledig beeld te schetsen van de problematiek omtrent arbeidsmigranten, de oplossingen en het bespreken van de laatste ontwikkelingen en behoeften. Met de opgehaalde informatie zal gezamenlijk worden gekeken naar het verbeteren van de woon- werk- en leefsituatie van arbeidsmigranten'.

Nr.	Resultaatdoel(en)
1.	<u>Periodieke sessie Platform Arbeidsmigranten</u> Een overleg dat 2 tot 4 keer per jaar wordt georganiseerd met lokaal betrokken partijen (werkgevers, uitzendbureaus, inleners, huisvesters etc.), waardoor netwerkvorming ontstaat en beter zicht is op de problematiek en oplossingen.
2.	<u>Analyse en advies beeldvorming arbeidsmigranten</u> Een concreet beeld vormen over de behoeften van de betrokken partijen en hoe de gemeente of anderen hierin elkaar kunnen bijstaan d.m.v. initiatieven of aangepaste wet- en regelgeving.

Deelproject 'Beter zicht op Arbeidsmigranten'

Doelstelling: *'Op integrale wijze periodiek inzicht krijgen in het aantal arbeidsmigranten en hun verblijf- en werkgeverslocatie in gemeente Alphen aan den Rijn, zodat misstanden of problematiek tijdig wordt gesignaleerd/voorkomen en wet- en regelgeving voldoende aansluit op de werkelijke situatie van de doelgroep'.*

Nr.	Resultaatdoel(en)
1.	<u>Periodieke gebiedsscan arbeidsmigranten:</u> Een (half)jaarlijkse integrale analyse opleveren met digitale informatie over verblijf arbeidsmigranten, vestigingslocaties en werkgeverslocaties. Dit vraagt om vertaling van de gecombineerde datasets/kaartlagen die in een digitaal overzicht worden verwerkt.
2.	<u>Aandacht voor arbeidsmigranten in beleid:</u> Het thema arbeidsmigranten onder de aandacht brengen binnen de huidige woonvisie en het vestigingsbeleid en toekomstige exemplaren.
3.	<u>Aanvullingen beleidsstukken met aandacht voor arbeidsmigranten:</u> Naar aanleiding van het vorige tussenresultaat en de periodieke gebiedsscan zullen er aanvullingen worden aangedragen voor diverse beleidsplannen.

Deelproject 'Informatiepunt Arbeidsmigranten' (zelfredzaamheid Arbeidsmigranten)

Doelstelling: *'Vergroot de meldingsbereidheid van arbeidsmigranten over misstanden door hen goed te informeren over de rechten en plichten, de regels en meldingsloketten, bijvoorbeeld door de inrichting van een servicepunt waar arbeidsmigranten in hun eigen taal met vragen terecht kunnen, en dit alles in afstemming met landelijke servicepunten'.*

Nr.	Resultaatdoel
1.	<u>Informatiepunt dat makkelijk bereikbaar is voor de doelgroep (eindproduct):</u> Een fysieke of digitale plek creëren waar arbeidsmigranten in hun eigen taal informatie kunnen halen en brengen over de rechten en plichten en zorg en welzijn.
2.	<u>Verbetering informatiepositie van de doelgroep en over de doelgroep:</u> Arbeidsmigranten zijn op de hoogte van de rechten en plichten en kunnen begeleid worden naar hulpverlenende instanties. De gemeente is beter op de hoogte van de vraagstelling en problematiek rond arbeidsmigranten.
3.	<u>Verbinding met de doelgroep is tot stand gekomen:</u> De arbeidsmigranten voelen zich thuis in hun nieuwe leefomgeving en maken hier onderdeel van uit.
4.	<u>Doelgroep is in 'beeld':</u> Het thema arbeidsmigranten onder de aandacht brengen binnen de organisatie en bij de verbonden partijen zodat meer activiteiten georganiseerd kunnen worden die de verbinding tot stand brengen.
5.	<u>Aanvullingen beleidsstukken met aandacht voor arbeidsmigranten (eindproduct):</u> Naar aanleiding van de tussenresultaten zullen er aanvullingen worden aangedragen voor diverse beleidsplannen.

Deelproject 'Preventie Arbeidsuitbuiting'

Doelstelling: *'Het voorkomen van arbeidsuitbuiting door o.a. goede en voortdurende voorlichting, de mogelijkheid om te melden en het samenwerken met partners bij signalen.'*

Nr.	Resultaatdoel
1.	<u>Voorlichting aan arbeidsmigranten:</u>

	Om te voorkomen dat arbeidsmigranten worden uitgebuit, is voorlichting noodzakelijk. Samen met partners en in combinatie met deelprojecten Informatiepunt arbeidsmigranten en Zorg en opvang wordt voorlichting gegeven over de risico's van arbeidsuitbuiting en over de mogelijkheden om dit te melden.
2.	<u>Arbeidsuitbuiting voorkomen en tegengaan:</u> Samen met in- en externe partners worden signalen van arbeidsuitbuiting besproken waarna wordt afgesproken welke stappen kunnen worden genomen om dit tegen te gaan en te beëindigen.
3.	<u>Voorlichting aan partners t.b.v. signalen:</u> In- en externe partners worden voorgelicht en opgeleid om signalen van arbeidsuitbuiting te herkennen. Denk hierbij aan boa's, serviceplein, gebiedsadviseurs maar wellicht ook wijkagenten of buurtpreventen.

Deelproject 'Toezicht op veilige en goede huisvesting en registratie BRP'

Doelstellingen:

- *'Optimaliseren van de samenwerking tussen team Vergunningen, Inspectie, de Alphen Aankomst en team Burgerzaken om effectiever te kunnen handhaven op-, en voorkomen van-, zorgelijke woonsituaties van arbeidsmigranten in Alphen aan den Rijn'.*
- *'Actiever sturen op de inschrijving van arbeidsmigranten in de basisregistratie (BRP), zodat arbeidsmigranten en hun verblijfsadres beter in beeld worden gebracht, zij bereikbaar zijn voor de overheid en sociale rechten kunnen opbouwen'.*
- *'Inventarisatie maken van de adressen waar sprake is van illegale kamerverhuur, bewoning van niet-ingeschrevenen en hoeveel en welke capaciteit nodig is voor het toezicht en de handhaving'.*

Nr.	Resultaatdoel
1a	<u>Actief delen van informatie over de verleende en niet-verleende vergunningen:</u> Team vergunningen geeft periodiek aan team Burgerzaken en de AAA de adressen door van alle verleende en niet-verleende vergunningen kamerverhuur. Bij de verleende vergunningen ook de contactgegevens van de verhuurder, het aantal toegestane personen, aantal kamers en duur van de verleende vergunning.
1b	<u>Registreren in key2burgerzaken adressen van verleende vergunningen:</u> Team Burgerzaken neemt op het adres van de verleende vergunningen de volgende gegevens op in de BRP: Aantal toegestane personen, aantal verhuurde kamers, duur van de verleende vergunning en contactgegevens van de verhuurder. Bij iedere inschrijving in de BRP op het adres wordt gecontroleerd of de bewoning overeenkomt met de verleende vergunning. Bij afwijkingen wordt er in overleg met team Inspectie een gezamenlijk onderzoek gestart. Bij overschrijding van het aantal bewoners (dus bij overbewoning) gaat een signaal richting Inspectie, zodat zij toezicht kunnen gaan houden. Tevens wordt in de BRP gecheckt of het aantal toegestane bewoners ook daadwerkelijk staat ingeschreven. Als dat niet het geval is, wordt de betreffende huisvester aangeschreven om dat in orde te maken of toelichting te geven waarom het toegestane aantal ingeschrevenen niet wordt behaald.
1c	<u>Controleren feitelijke bewoning op de adressen van de verleende vergunningen:</u> De AAA controleert administratief bij alle afgegeven vergunningen in de BRP of personen zijn ingeschreven. Bij afwijking wordt er in samenwerking met team Burgerzaken en team Inspectie een onderzoek gestart, eventueel met een huisbezoek, naar de feitelijke bewoning van het

	adres. Ook afgewezen vergunningen kunnen tot een vervolgonderzoek leiden, want de vergunning aanvrager heeft zijn aanvraag niet voor niets ingediend. Vraag is dan wat de aanvrager heeft gedaan, nadat de aanvraag is afgewezen.
1d	<u>Actief handelen bij signalen van illegale kamerverhuur:</u> In geval van een signaal van illegaal kamerverhuur neemt team Inspectie en de AAA-actie richting de eigenaar/verhuurder en stuurt aan op de aanvraag van een vergunning en inschrijving personen in de BRP.
1e	<u>Controle administratieve leegstand:</u> Periodiek worden administratief leegstaande woonadressen gecontroleerd (administratief en door middel van een huisbezoek). Mocht uit de controle blijken dat het gaat om kamerverhuur wordt team Inspectie betrokken, contact gezocht met eigenaar/verhuurder en aangestuurd op de aanvraag van een vergunning en inschrijving van de bewoners in de BRP.
2a	<u>Informereren van arbeidsmigranten, verhuurders, uitzendbureaus over de in- en uitschrijfplicht</u> zoals opgenomen in de wet BRP en de 'Nadere regels tijdelijk wonen 2019'.
2b	<u>Contacten verbeteren met de beheerders:</u> van grootschalige kamerverhuurlocaties en hen te ondersteunen bij het maken van de afspraken in het gemeentehuis zodat groepen arbeidsmigranten aaneensluitend langs kunnen komen voor de inschrijving in de BRP.
2c	<u>Gebruik van signalen uit de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)</u> ter verbetering van de kwaliteit van de BRP en inschrijving van arbeidsmigranten. Het kabinet heeft de volgende aanbeveling gedaan: de LAA zal worden ingezet om signalen van uitvoeringsorganisaties over vermoedelijk verblijf in Nederland van niet-ingezetenen te onderzoeken
2d	<u>Uitschrijven van arbeidsmigranten uit de BRP bij vertrek</u> op basis van een verklaring die zij afgelegd hebben bij de inschrijving. Om de kwaliteit van de gegevens in de BRP te waarborgen is het van belang dat arbeidsmigranten snel uitgeschreven kunnen worden als ze geen aangifte van vertrek doorgeven, zodat nieuwe arbeidsmigranten op het adres ingeschreven kunnen worden zonder dat er een vertekend beeld ontstaat.
3	<u>Aantal adressen en processtappen inventariseren</u> gedurende een periode van 6 maanden waarbij sprake is van (vermoeden) van kamerverhuur en welke acties nodig zijn op het gebied van toezicht en handhaving (inschrijving BRP, vergunningverlening, inspectie) om de structureel benodigde capaciteit te kunnen berekenen voor de toekomstige aanpak.

Deelproject 'Zorg & Opvang'

Doelstelling: *'Het voorkomen van overlast door (ex)arbeidsmigranten door o.a. inzet op participatie, voldoende zorg en handhaving'.*

Nr.	Resultaatdoel
1.	<u>Warme overdracht arbeidsmigranten die met ontslag gaan:</u> Om te voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen als zij ontslag krijgen, zijn met inleners/werkgevers afspraken gemaakt om mensen die met ontslag gaan warm over te dragen naar de instantie die hen verder kan helpen (Gemeente, Tom in de buurt, Stichting Barka etc.). In samenhang met deelproject platform arbeidsmigranten.
2.	<u>Zorgmijdende arbeidsmigranten staan meer open voor aanvaarden van zorg:</u> Naast op afroep beschikbaar zijn organiseert Stichting Barka ondersteuning om zorgmijdende arbeidsmigranten te motiveren om zorg te aanvaarden.
3.	<u>Arbeidsmigranten zijn geïnformeerd over rechten en plichten):</u>

	Er is veel hulp en ondersteuning beschikbaar, maar kunnen arbeidsmigranten die hulp ook tijdig vinden? Als Gemeente kijken we samen met overige betrokkenen hoe we arbeidsmigranten zo goed mogelijk kunnen informeren. In samenhang met deelproject informatiepunt arbeidsmigranten.
4.	<u>Voorkomen van dakloosheid onder werkloze arbeidsmigranten:</u> Landelijk zou geregeld moeten worden dat mensen die hun werk kwijtraken, niet gelijk op straat staan. Daarnaast moeten er middelen komen om ook arbeidsmigranten, die dakloos raken te helpen. Vooralsnog streven we hier naar op lokaal niveau.
5.	<u>Zorg en opvang die aansluit op bestaande zorg en opvang:</u> In samenwerking met organisaties als St. Barka, Tom in de buurt, De Binnenvest onderzoeken wat nodig is om bestaande zorg en opvang te laten aansluiten op de zorg en opvang die arbeidsmigranten nodig hebben en dit realiseren. Daarnaast regionale afspraken t.a.v. opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel (waaronder arbeidsuitbuiting) hierin meenemen.
6.	<u>Terugdringen overlast en kleine criminaliteit (eindresultaat):</u> Maatregelen inventariseren aan de hand van de probleemanalyse van politie van de overlast door arbeidsmigranten en uitvoeren.

Binnen welk termijn bovenstaande resultaten vanuit de deelprojecten dienen te worden behaald is later uiteengezet in de planning.

2.3 Uitdagingen en kansen

Om de deelprojecten te laten slagen en zodoende stappen te zetten richting het aanpakken van de multi-problematiek omtrent arbeidsmigranten zijn de uitdagingen en kansen per onderdeel benoemd. Dit samen omvat de randvoorwaarden voor het volledige project Arbeidsmigranten.

Deelproject 'Platform Arbeidsmigranten'

Eén van de belangrijkste randvoorwaarden voor dit deelproject is verwachtingsmanagement. De opzet en communicatie van een platform kan verwachtingen over o.a. het eindresultaat oproepen bij stakeholders, waardoor het van extra belang is om deze helder aan de voorkant te communiceren. Daarnaast zal eerst moeten worden onderzocht welke stakeholders daadwerkelijk zullen deelnemen aan het platform. Er kan een beperking optreden wanneer een onvoldoende gemêleerd gezelschap deelneemt, waardoor een eenzijdig beeld kan ontstaan van de huidige situatie van arbeidsmigranten gedurende de sessies. Hier ligt tevens ook een kans wanneer het gezelschap wel divers genoeg is. Wanneer dit scenario zich voordoet krijgt de gemeente beter inzicht in de problematiek bij de doelgroep en bij stakeholders. Hierdoor kan de gemeente inspelen op de mogelijke oplossingen voor zorgvragen en kan er meer begrip ontstaan voor de situatie van deze doelgroep onder de stakeholders. Anderzijds kan de gemeente de doelgroep en de stakeholders meenemen in haar wens om (tijdelijk) wonen zo dicht mogelijk bij het werken te laten plaatsvinden.

Deelproject 'Beter zicht op Arbeidsmigranten'

Eén van randvoorwaarden om dit onderdeel te laten slagen is de toegang tot actuele datasets en de periodieke/automatische verwerking hiervan. Zonder actuele data over de doelgroep wordt het namelijk complex om inzicht te krijgen in de aantallen, afkomst, verblijfplaats en werkplek. Op deze data-aanpak is tevens de AVG van toepassing en zal met de Privacy Officer moeten worden afgestemd

of data rechtmatig wordt verkregen en verwerkt, zodat voldoende rekening wordt gehouden met het proportionaliteit- en subsidiariteitsbeginsel van (in)directe persoonsgegevens en dit geen bedreiging vormt voor het verdere proces. Ten slotte zal voldoende aandacht uit moeten gaan naar verwachtingsmanagement en communicatie gedurende de doorlooptijd van het deelproject. Dit zal door middel van de Agile werkmethode worden ondervangen, waardoor periodiek wordt geëvalueerd op het proces en aan welke verwachtingen tijdig kan worden voldaan.

Deelproject 'Informatiepunt Arbeidsmigranten' (zelfredzaamheid Arbeidsmigranten)

Door middel van een (digitaal) informatie punt zijn de arbeidsmigranten beter in staat om voor zichzelf keuzes te maken en op te komen voor hun rechten. Eén punt om de slagingskans te vergroten is de inzet van een medewerker die de Poolse taal machtig is en op de hoogte is van de regelgeving. Aangezien de grootste groep arbeidsmigranten Pools sprekend is. Voor de andere talen zal een tolk of de tolkentelefoon ingezet kunnen worden. Met deze vaardigheden kan sneller hulp worden geboden en inzicht worden verkregen in de situatie omtrent arbeidsmigranten. Daarnaast is de betrokkenheid en inzet van de interne en externe partners van groot belang waar het gaat om noodzakelijke hulpverlening. Er is voldoende aandacht nodig voor het verwachtingsmanagement en communicatie gedurende de doorlooptijd van dit deelproject. Het vertrouwen van arbeidsmigranten in de overheid is vaak niet groot.

Er zijn ook kansen die gedurende het projectproces tot uiting kunnen komen. Meer betrokkenheid vanuit de doelgroep in hun leefomgeving, positieve inzet en branding van de arbeidsmigranten. De opgehaalde informatie vergroot ook de kennis binnen de gemeente over deze doelgroep. Tenslotte is de verwachting dat wanneer beter inzicht is in de situatie omtrent arbeidsmigranten, makkelijker contact kan worden gelegd met hen vanuit een helder bewustzijn.

Deelproject 'Preventie Arbeidsuitbuiting'

Eén van de randvoorwaarden om het project te laten slagen is het voorkomen of tegengaan van arbeidsuitbuiting. Dit is het bewust werven, vervoeren, overbrengen of huisvesten van een persoon met als doel deze persoon uit te buiten. Arbeidsuitbuiting is een vorm van mensenhandel en heeft daardoor een relatie met ondermijning. Arbeidsuitbuiting voorkomen of tegengaan kan worden gerealiseerd door het melden van dergelijke leefomstandigheden door de betrokkenen of anderen te vereenvoudigen. Vervolgens kan onderzoek worden gedaan en hiertegen worden opgetreden door gemeente en andere partners. Deze partners moeten bereid zijn om inzet te leveren en indien nodig maatregelen te nemen om de arbeidsomstandigheden te verbeteren. Onderzocht wordt de mogelijkheid om een aandachtsfunctionaris mensenhandel aan te stellen binnen de gemeente Alphen aan den Rijn. Daarnaast zullen trainingen moeten plaatsvinden aan o.a. boa 's, serviceplein, gebiedsadviseurs en uitvoerders WMO om signalen van arbeidsuitbuiting/mensenhandel te herkennen

Deelproject 'Toezicht op veilige en goede huisvesting en registratie BRP'

De gemeente zal capaciteit moeten vrijmaken bij Burgerzaken, Inspectie en JZI. Tevens vindt aansluiting plaats bij de Alphen Aankomst Adreskwaliteit. Mede op basis daarvan is de verwachting dat een stroom aan nieuwe signalen en daarmee samenhangend een toename aan adresonderzoeken en in- en uitschrijvingen op gang zal komen. Ook de start van de andere deelprojecten rondom

arbeidsmigranten kunnen leiden tot extra signalen. De coronamaatregelen kunnen vertragingen opleveren; Toezichthouders BRP en Inspectie leggen minder huisbezoeken af.

Deelproject 'Zorg & Opvang'

Bekend is dat opvang voor dak- en thuislozen vol zitten. Daarnaast is bekend dat arbeidsmigranten slecht mixen met bewoners in de reguliere opvang. De groep arbeidsmigranten die werkeloos, dakloos raken in deze periode neemt toe als gevolg van corona. Arbeidsmigranten zijn vaak tijdelijk in onze regio. De motivatie om deel te nemen aan de Alphense samenleving en daarmee rekening te houden met de eigen omgeving is laag. De groep arbeidsmigranten die verantwoordelijk is voor de overlast en de kleine criminaliteit bestaat vooral uit zorgmijders met wantrouwen naar gemeente en overheidsinstanties vanuit hun eigen cultuur.

Kansen liggen, naast de eerdergenoemde, in het overleg met ketenpartners waar meer wederzijds begrip kan ontstaan en de samenwerking verbetert. Daarnaast zou het kunnen zijn dat wanneer zorg en opvang is geregeld, arbeidsmigranten zelf een grotere rol kunnen spelen in het voorkomen en verminderen van arbeidsuitbuiting.

3. Projectorganisatie

3.1 Projectteam en interne samenwerking

Functie	Naam/Contactpersoon
Portefeuillehouder	Burgemeester J.W.E. Spies Wethouder E. Van Zuylen
Ambtelijke projecteigenaar	P. Velthuijs
Projectteam	
Projectleider	P. Velthuijs (Projectleider Ruimte)
Deelprojectleider 'informatiepunt arbeidsmigranten'	H. Steens – Stam (Gebiedsadviseur)
Deelprojectleider 'zorg en opvang'	M. Bont (Beleidsadviseur Maatschappelijk Welzijn)
Deelprojectleider 'toezicht huisvesting en inschrijving BRP'	S. Koot (Adviseur Burgerzaken en Toezichthouder BRP)
Deelprojectleider 'beter zicht op arbeidsmigranten' en 'platform arbeidsmigranten'	A. Voois (Projectleider Veiligheid)
Deelprojectleider 'preventie arbeidsuitbuiting'	C. Boudesteijn (Adviseur Veiligheid)

3.2 Integrale samenwerkingsverbanden

Interne verbanden

Binnen de vakafdelingen van de gemeente is veel kennis en informatie beschikbaar die ingezet kan worden om arbeidsmigranten effectiever te kunnen voorlichten, het aanbieden van de juiste zorg en opvang en effectiever te kunnen handhaven op-, en voorkomen van-, zorgelijke woonsituaties van

arbeidsmigranten in Alphen aan den Rijn. Denk hierbij aan de teams Vergunningen, Inspectie, de Alphense Aanpak en team Burgerzaken Serviceplein, Veiligheid, Maatschappelijke ontwikkeling etc. Het projectteam zal daarom actief samenwerken met deze afdelingen. Daarnaast is niet alle informatie zichtbaar binnen de organisatie, waardoor andere mogelijke interne informatiebronnen kunnen worden onderzocht. Ten slotte zal het projectteam nauw samenwerken met de Privacy Officer van de gemeente, om toe te zien op de proportionaliteit en subsidiariteit van het verwerken van gevoelige gegevens.

Externe verbanden

Mogelijke lokale, regionale en nationale ketenpartners in dit project zijn het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC), het regionaal Zorg en Veiligheidshuis Hollands Midden en overige lokale, regionale en nationale ketenpartners zoals zorgorganisaties, ondernemers, verenigingen en kerken. In de projectfasering wordt per stap gekeken welke ketenpartners relevant zijn.

VERTROUWELIJK

3.3 Projectbegroting

De begroting voor het project is opgedeeld in de eerdergenoemde deelprojecten. Wanneer het gaat over de totale begroting volstaat onderstaande eerste tabel:

Totale kosten	Verwachte begroting 2021	Verwachte begroting 2022
(Sub)totaal	€253.850	€294.350

Deelproject 'Beter zicht op Arbeidsmigranten'

Omschrijving kostensoort	Verwachte begroting 2021	Verwachte begroting 2022
Inzet projectteam	€80.000	€40.000
Analyse en dataverzameling	€10.000	€7.500
Overig/onvoorzien	€5.000	€5.000
(Sub)totaal	€95.000	€52.500

Deelproject 'Platform Arbeidsmigranten'

Omschrijving kostensoort	Verwachte begroting 2021	Verwachte begroting 2022
Sessies Platform	€350	€350
(Sub)totaal	€350	€350

Deelproject 'Preventie Arbeidsuitbuiting'

Omschrijving kostensoort	Verwachte begroting 2021	Verwachte begroting 2022
Sessies en communicatie	€ 500	€ 500
(Sub)totaal	€ 500	€ 500

Deelproject 'Toezicht op veilige en goede huisvesting en registratie BRP'

Omschrijving kostensoort	Verwachte begroting 2021	Verwachte begroting 2022
1 dag p/w deelprojectleider	€15.000	€25.000
0,5 dag p/w vergunningen	€10.000	€15.000
2 dagen p/w inspectie	€30.000	€50.000
2 dagen p/w toezichthouder BRP	€20.000	€30.000
Overig (tolken telefoon)	€2.000	€3.000
(Sub)totaal	€77.000	€123.000

Deelproject 'Informatiepunt Arbeidsmigranten' (zelfredzaamheid Arbeidsmigranten)

Omschrijving kostensoort	Verwachte begroting 2021	Verwachte begroting 2022
Personeelsbezetting info loket 2,5 dagdelen	€40.000	€80.000
Overig (tolken telefoon)	€1.000	€1.000
Communicatie	€2.000	€1.000
Kosten inrichting en beheer digitaal informatiepunt	€3.000	€1000
(Sub)totaal	€46.000	€83.000

Deelproject 'Zorg & Opvang'

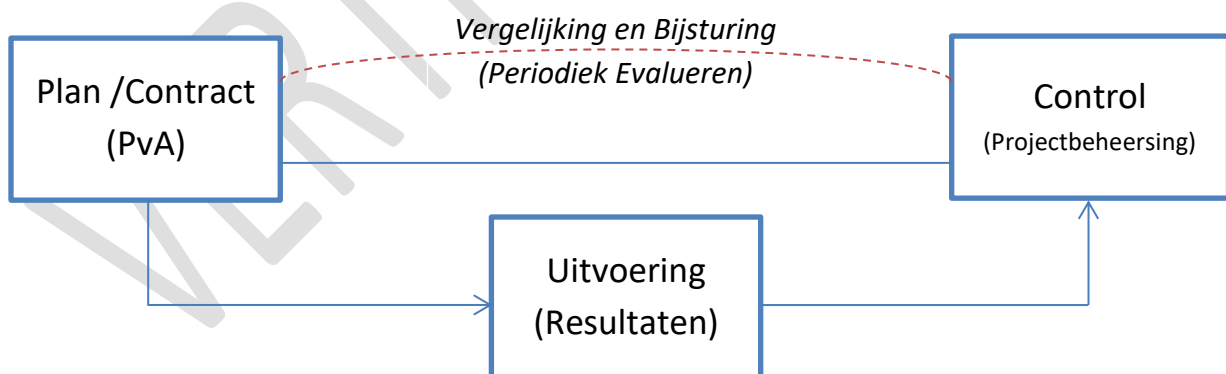
Omschrijving kostensoort	Verwachtte begroting 2021	Verwachtte begroting 2022
Inzet projectteam		
Inzet St. Barka	€30.000	€30.000
Overige, onvoorzien	€5.000	€5.000
(Sub)totaal	€35.000	€35.000

4. Strategische Aanpak

4.1 Methodiek en borging

Gemeente Alphen aan den Rijn hanteert een Agile projectmanagement methodiek die het reflectievermogen m.b.t. taken en activiteiten binnen een projectteam waarborgt en bestand is tegen een veranderende omgeving. Dit project kenmerkt zich door een grote complexiteit en raakt veel verschillende terreinen op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau. Dit vraagt de integrale aanpak die het projectteam heeft ingezet waarin ook de koppeling met AAA, Rijnhaven en Ondermijning in het algemeen zal worden gemaakt. Daarnaast zal de problematiek rond arbeidsmigranten en dan met name arbeidsuitbuiting mee worden genomen in de aanpak van mensenhandel binnen de gemeente Alphen aan den Rijn. Juist door deze integrale aanpak vindt borging van de inspanningen en resultaten van dit project plaats binnen de gemeente.

Vanwege de complexiteit en het belang van borging zal naast de reguliere projectevaluatie gebruik gemaakt worden van een flexibele projectmethode, de PUC Cyclus, waarin activiteiten periodiek worden geëvalueerd. In de matrix hieronder zijn de drie stappen van de PUC Cyclus afgebeeld.

Middels de cyclus wordt het behalen van de gestelde resultaten en eindproducten gewaarborgd.

4.2 Projectfasering

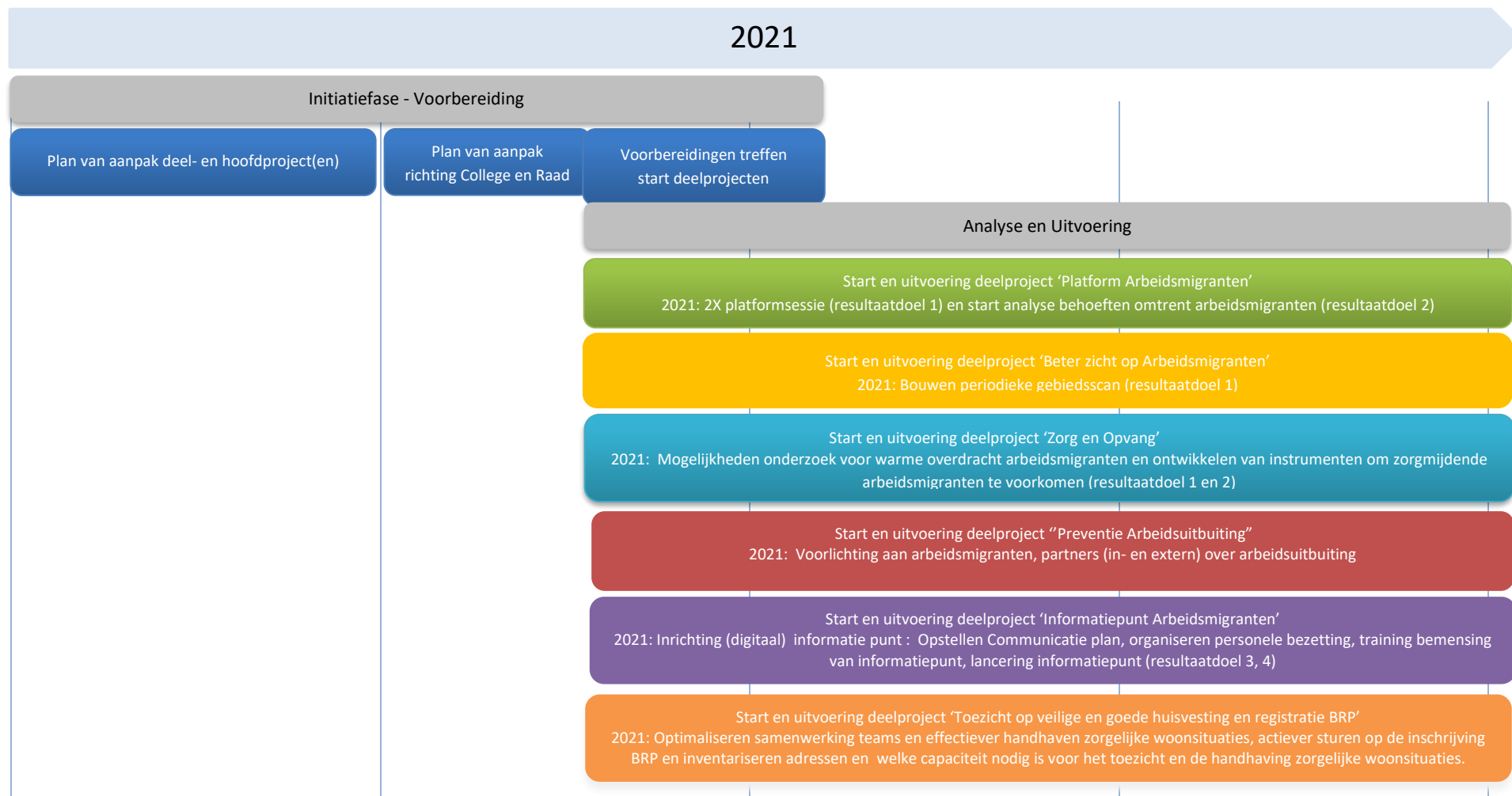
Op hoofdlijnen kunnen er in de planning vijf fasen worden onderscheiden. Per fase zijn in de activiteitenplanning op de volgende pagina de werkzaamheden opgenomen voor zover deze nu bekend/inzichtelijk zijn. Het projectteam maakt voorafgaand aan iedere fase een detailplanning, inclusief door wie de werkzaamheden primair uitgevoerd worden en een inschatting van de benodigde

tijd. Na afloop van iedere fase wordt de aanpak van bepaalde activiteiten geëvalueerd. Tevens worden een aantal eindproducten periodiek geactualiseerd, om gerichte acties uit te zetten op basis van de laatste ontwikkelingen en data.

VERTROUWELIJK

5. Activiteitenplanning

5.1 Planningsoverzicht

2022

Analyse en Uitvoering

Verdere uitvoering deelproject 'Platform Arbeidsmigranten'
2022: 4 platformsessies (resultaatdoel 1), voortborduren analyse en vertaling naar initiatieven en/of beleid (resultaatdoel 2)

Verdere uitvoering deelproject 'Beter zicht op Arbeidsmigranten'
2022: Update gebiedsscan (resultaatdoel 1) en vertaling naar beleidsplannen (resultaatdoel 2 en 3)

Verdere uitvoering deelproject 'Zorg en Opvang Arbeidsmigranten'
2022: Voorkomen van dakloosheid, aansluiting zorg en opvang arbeidsmigranten op reguliere zorg, terugdringen overlast (resultaatdoel 3 t/m 6)

Verdere uitvoering deelproject 'Preventie arbeidsuitbuiting'
2022: Voorkomen en signaleren van arbeidsuitbuiting, bespreken met partners en acties uitzetten.

Verdere uitvoering deelproject 'Informatiepunt Arbeidsmigranten'
2022: Begeleiding/ondersteuning personele bezetting, analyse van hulpvraag en informatie, eerste scan met relevante data van de hulpvraag (resultaatdoel 5,6)

Verdere uitvoering deelproject 'Toezicht op veilige en goede huisvesting en registratie BRP'
2022: Uitvoeren controles, adresonderzoeken, inschrijvingen en toezicht op veilige/goede huisvesting en registratie BRP

2023

Analyse en Uitvoering

Deelproject 'Platform Arbeidsmigranten'
2023: structurele samenwerking partners

Deelproject 'Beter zicht op Arbeidsmigranten'
2023: structurele aandacht beleidsplannen

Deelproject 'Zorg & Opvang Arbeidsmigranten'
2023: Structurele inbedding tot stand gebrachte
samenwerking en instrumenten

Deelproject 'Preventie arbeidsuitbuiting'2023:
structurele samenwerking partners en
ontwikkelde instrumenten

Deelproject 'Informatiepunt Arbeidsmigranten'
2023: structurele inbedding van het
informatiepunt in de organisatie

Deelproject 'Toezicht op veilige en goede
huisvesting en registratie BRP'
2023: structurele inbedding van de toezicht en
actieve benadering voor registratie BRP

Eindevaluatie en beëindiging project

Evaluatie deelprojecten met aanbevelingen
Mogelijke structurele inbedding processen

6. Bibliografie

Aanjaagteam bescherming Arbeidsmigranten. "Eerste aanbevelingen Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten." 2020.

Aanjaagteam bescherming Arbeidsmigranten "Geen tweederangsburgers. Aanbevelingen om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan." 2020.

Regionaal Informatie en Expertisecentrum. "Bestuurlijke Quicksan Gemeente Alphen aan den Rijn." 2019.

CoMensha, Impact Center against Humam Trafficking and Sexual Violence in Conflict & Tilburg University. "Arbeidsmigratie in Noord-brabant – de markt en de mensen(handel)." Amersfoort 2019.

Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC). "Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit." Den Haag, 2019.

7. Bijlagen

Bijlage 1: Verantwoordelijkheden en taken vanuit Aanjaagteam

Bij arbeidsmigratie en arbeidsuitbuiting zijn veel partijen betrokken. Ieder met een eigen rol. Door met elkaar samen te werken, elkaar waar mogelijk te faciliteren en ondersteunen kunnen we met elkaar de situatie van arbeidsmigranten zo optimaal mogelijk maken.

Daarbij hebben ook gemeenten een belangrijke rol.

Omdat de brief van het Aanjaagteam met eerste aanbevelingen een goed beeld geeft van wat er te doen staat in Nederland (dus ook in Alphen aan den Rijn), zich niet beperkt tot een tijdelijke, snelle oplossing vanwege de coronacrisis, maar ook laat zien hoe taken en verantwoordelijkheden verdeeld zijn, nemen we deze brief en met name ook de reactie van het kabinet op deze brief met toezeggingen om in actie te komen, als leidraad. We kijken daarbij vooral naar de lange termijn opgaven waarbij gemeenten een rol hebben of waarbij acties samenhangen met de gemeentelijke verantwoordelijkheid.

De VNG heeft een reactie op deze eerste aanbevelingen in voorbereiding. Als de formele reactie bekend is, zullen we die betrekken bij de verdere uitwerking van de in hoofdstuk 6 opgenomen acties. Dit geldt ook voor de nadere uitwerking van de eerste aanbevelingen in het rapport *Geen tweederangsburgers* van eind oktober. In dit rapport worden de eerste aanbevelingen verder ingekleurd en gepreciseerd. Hierop is nog geen reactie van het kabinet verschenen. We volgen deze landelijke ontwikkelingen op de voet en nemen de uitkomsten mee in de verdere uitwerking.

Het Aanjaagteam hanteert als uitgangspunt voor de aanbevelingen het volgende: net als iedere andere werkende zouden arbeidsmigranten tegen goede arbeidsvoorwaarden en onder goede arbeidsomstandigheden in Nederland moeten kunnen werken.

Achtereenvolgens komen aan de orde:

Verantwoordelijkheid arbeidsmigrant

Verantwoordelijkheid werkgevers

Verantwoordelijkheid Overheid

1 Verantwoordelijkheid arbeidsmigrant

Registratie³

Registratie in BRP: Conform de Wet BRP (Basis Registratie Personen) zijn arbeidsmigranten (net als ieder ander) verplicht om zich bij een (naar verwachting) langer verblijf dan vier maanden in Nederland in te laten schrijven als ingezetene in de BRP (met een geregistreerd woonadres in Nederland). In de praktijk blijkt echter dat te vaak niet aan deze verplichting wordt voldaan door arbeidsmigranten. Dat kan komen doordat de arbeidsmigrant ervan uitgaat daadwerkelijk niet langer dan uiterlijk 4 maanden in Nederland te blijven. Of arbeidsmigranten krijgen te horen van hun

³ Het is gemeenten duidelijk dat er arbeidsmigranten in de gemeente verblijven, maar arbeidsmigranten zijn niet allemaal geregistreerd in de BasisRegistratie Personen (BRP). Als de registratie op orde is:

- is er meer zicht op de aantallen arbeidsmigranten binnen de gemeente;
- levert het een gemeente meer inkomsten op (hogere uitkering uit het gemeentefonds of via toeristenbelasting).
- heeft de gemeente meer informatie over welke panden al dan niet (illegaal) bewoond zijn.

Omdat niet duidelijk is hoeveel arbeidsmigranten in een gemeente verblijven, is het lastig om goed beleid te ontwikkelen.

huisvester, dat ze zich niet mogen inschrijven of hun adres mogen noemen bij identificatie. Dit in verband met illegale huisvesting. Om dit probleem te ondervangen werken de ministeries van BZK en SZW en de Inspectie SZW intensief samen aan een plan van aanpak om de registratie van arbeidsmigranten te verbeteren. Het ministerie van BZK gaat onderzoeken of en hoe de huidige termijnen in de wet BRP met betrekking tot de aangifteplicht aangepast zouden kunnen worden (bijvoorbeeld door aan te sluiten bij termijnen in andere (Europese) regelgeving). Dit, om inschrijving eenvoudiger te maken en ook de handhaving ervan te vereenvoudigen. De huidige termijn uit de Wet BRP (aangifteplicht bij verblijf van naar verwachting langer dan vier maanden, binnen een periode van zes maanden) levert onduidelijkheden op en maakt handhaving ingewikkeld.

Registratie in RNI: Als een arbeidsmigrant verwacht niet langer dan 4 maanden in Nederland te blijven kan hij/zij zich ook laten registreren bij de RNI (Registratie Niet-Ingezetenen).

Arbeidsmigranten moeten ofwel in de RNI of in de BRP ingeschreven staan om een BSN-nummer te kunnen krijgen en aan het werk te kunnen. De RNI schiet op dit moment tekort voor een afdoende registratie van arbeidsmigranten, omdat daar geen actueel Nederlands verblijfadres in is opgenomen (enkel een formeel woonadres in het buitenland). Probleem daarbij is dat EU-regelgeving verhindert dat iemand verplicht kan worden zich te registreren indien iemand korter dan drie maanden verblijft.

Zorgverzekering

Wanneer een arbeidsmigrant in Nederland aan de slag gaat, is hij/zij verplicht om direct een goede zorgverzekering te hebben. In de praktijk regelen de werkgevers en uitzendbureaus dit, zodat de werkgever weet dat de werknemer goed verzekerd is. De werkgever mag voor de arbeidsmigrant een zorgverzekering afsluiten en de kosten hiervan inhouden op het loon.

Knelpunt hierbij is dat arbeidsmigranten te vaak niet zelf de beschikking hebben over hun zorgpas. De zorgverzekering eindigt naar de huidige stand van wet- en regelgeving van rechtswege, als iemand niet langer arbeid verricht. Het probleem van onverzekerde arbeidsmigranten kan alleen worden opgelost door de verzekering of de aanspraken voor de Zorgverzekeringswet met een bepaalde tijd te verlengen, bijvoorbeeld voor de duur van 30 dagen.

2 Verantwoordelijkheid werkgevers (inleners en uitzendbureaus)

Arbeidsmigranten in Nederland zijn meestal niet in dienst bij de bedrijven waar ze werken. Vaker is een uitzendbureau, ook wel de tussenpersoon, hun werkgever. Het bedrijf waar de arbeidsmigranten dan daadwerkelijk het werk verrichten wordt de inlener of de opdrachtgever genoemd.

Uitzendbureaus lenen mensen uit, maar zijn geen opdrachtgevers van de inleners. Uitzendbureaus hebben doorgaans vanuit hun rol weinig invloed op of kennis van de arbeidsomstandigheden bij de inlener. Het is dan ook juridisch niet haalbaar om uitzendbureaus te beboeten voor de arbeidsomstandigheden bij de inlener. Daartegenover staat dat de inleners geen of weinig zicht hebben op de huisvesting, betaling en andere afspraken met arbeidsmigranten door de uitzendbureaus.

Registratie

De werkgever is verplicht een schriftelijke of elektronische opgave te verstrekken van (onder meer) de naam en woonplaats van de werknemer (art. 7:655 BW). Toezichthouders moeten goed samenwerken om uitzendbureaus of werkgevers aan te pakken die niet willen meewerken.

In het rapport van oktober 2020 doet het Aanjaagteam de volgende aanbeveling: leg een zorgplicht op aan werkgevers dat arbeidsmigranten zich minimaal 1 dag voor start van de werkzaamheden moeten melden bij de RNI en ook weer uitschrijven als het werk stopt.

Goede arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden

Een veilige en gezonde werkplek, personeel moet goed worden behandeld

Huisvesting en vervoer

Huisvesting van arbeidsmigranten is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de werkgevers. Doordat huisvesting en vervoer vaak door het uitzendbureau worden geregeld, is het uitzendbureau vaak ook verantwoordelijk voor de huisvesting en het vervoer van arbeidsmigranten. De huisvesters dienen de behoefte aan huisvesting voor arbeidsmigranten aan te tonen om medewerking van de overheid te krijgen voor het ontwikkelen van huisvestingslocaties. De overheid (landelijk, regionaal en lokaal) heeft een belangrijke rol bij het beschikbaar maken van voldoende huisvestingslocaties. Zie onder de verantwoordelijkheid van de overheid.

Keerzijde van het feit dat huisvesting en vervoer vaak worden geregeld door het uitzendbureau, is dat arbeidsmigranten voor hun werk, huisvesting, vervoer en zorgverzekering afhankelijk zijn van één en dezelfde instantie. De afhankelijkheid leidt ertoe dat verlies van werk ook verlies van huisvesting en de zorgverzekering kan betekenen, en dat huisvesters arbeidsmigranten boetes op kunnen leggen voor kleine zaken. Deze afhankelijkheidsrelatie maakt mensen zeer kwetsbaar, omdat arbeidsmigranten zich vanwege de taalbarrière moeilijk zelf kunnen redden in het 'vreemde' Nederland. Meermaals komen verhalen op tafel dat mensen in daklozencentra terecht komen of over straat zwerven.

3 Verantwoordelijkheid Overheid

3.1. Landelijke Overheid

Registratie:

Laat arbeidsmigranten meetellen als inwoners en dus ook voor de hoogte van het gemeentefonds. De RNI zou ook de contactgegevens en feitelijke verblijfadressen moeten registreren.

Werk:

Het kabinet werkt op dit moment kwaliteitseisen uit voor uitzendondernemers. Zowel werkgevers als werknemers in de uitzendbranche hebben zich voorstander getoond van extra drempels om malafiditeit aan te pakken voor in ieder geval het starten van een uitzendonderneming. Een bestuurder van een uitzendbureau moet kunnen bewijzen dat hij of zij van onbesproken gedrag is door middel van een zogenoemde VOG, weten wat het betekent om uitzendondernemer te zijn en geen uitstaande boetes van de Inspectie SZW of de Belastingdienst hebben. Daarbij wordt ook gekeken of het juridisch mogelijk is om de eisen te koppelen aan de verplichte registratie van uitzendbureaus bij de Kamer van Koophandel.

Daarnaast wordt verkend of een bestuursrechtelijk bestuursverbod bij malafiditeit mogelijk is, dat effectief is voor het domein van de arbeidswetten.

Er zijn onder meer twee pilots gestart om direct malafide bestuurders aan te pakken: een pilot om onrechtmatige turboliquidaties aan te vechten bij de rechter, en een pilot om te stimuleren dat het door vordering van civielrechtelijke bestuursverboden voor bestuurders die zowel de arbeids- als de belastingwetten overtreden in combinatie met faillissementsfraude, onmogelijk wordt om nog langer bestuurder te zijn van een uitzendbureau.

Het kabinet beziet de mogelijkheden om in de kwaliteitseisen voor uitzendbureaus op te nemen dat een uitzendbureau bij het uitlenen van een werknemer aan een bedrijf zich ervan moet vergewissen dat binnen dat bedrijf voldaan wordt aan de formele vereisten van de Arbowet.

Zorgverzekering

De ministeries van VWS en SZW zullen bezien wat de mogelijkheden en financiële consequenties zijn om de zorgverzekering of aanspraken voor de Zorgverzekeringswet met een bepaalde tijd (bijvoorbeeld 30 dagen) te verlengen na beëindiging van het dienstverband.

Huisvesting:

De kwaliteit van huisvesting van arbeidsmigranten is vaak ondermaats. Ook bestaat er een tekort aan kwalitatief goede en beschikbare huisvesting voor arbeidsmigranten. Er wordt geschat dat slechts 25% van de woningen voor arbeidsmigranten gecertificeerd is door de Stichting Normering Flexwonen (SNF), naast het Agrarisch Keurmerk Flexwonen (AKF) de standaard in deze sector.

*Op dit moment hebben arbeidsmigranten vaak een **huurcontract** naar aard van korte duur, al dan niet gekoppeld aan het werk (vaak logies en 'shortstay' constructies). Volledige huurbescherming hoort bij een contract voor onbepaalde tijd en deze contractsvorm is bij arbeidsmigranten vaak niet aan de orde vanwege de beperkte duur van het werk.*

Wanneer arbeidsmigranten verplicht een huurcontract met volledige huurbescherming zouden moeten krijgen, heeft dit tot gevolg dat arbeidsmigranten alleen huurcontracten voor onbepaalde tijd zouden mogen worden aangeboden. Dan moeten arbeidsmigranten – bij gebrek aan animo bij werkgevers en uitzendbureaus – op de reguliere woningmarkt naar woonruimte zoeken waar grote schaarste heerst en wachtlijsten bestaan. Het is volgens het kabinet daarom beter te focussen op het realiseren van goede tijdelijke huurcontracten voor arbeidsmigranten met de voordelen die daarbij horen.

Het kabinet wil snel op zoek gaan naar nieuwe locaties voor huisvesting. Hierover gaat het kabinet het gesprek aan met gemeenten, regio's en provincies. Naarmate meer regio's in beeld komen voor het realiseren van huisvesting, is spreiding beter mogelijk.

Het kabinet wil gericht bijdragen aan regionale afspraken over en realisatie van voldoende woonruimte voor arbeidsmigranten van voldoende kwaliteit. Daartoe moeten op regionaal niveau partijen bij elkaar gebracht worden, zodat geschikte locaties kunnen worden geïdentificeerd. Het kabinet zal een overzicht verzamelen van regio's waar de woonproblematiek het grootst is en dit spiegelen aan de inzichten van het aanjaagteam. Op basis van dit overzicht zullen gemeenten ook actief worden benaderd om gericht bestaande instrumenten te kunnen koppelen en toepassen zoals de beschikbaar gekomen gelden uit de woningbouwimpuls, de korting op de verhuurderheffing voor initiatieven met flexwonen en de versnellingskamers flexwonen.

Het kabinet wil met gemeenten goede voorbeelden inventariseren en uitdragen naar relevante regio's.

Het kabinet wil onderzoeken of bij het type contract aansluiting kan worden gezocht bij de lengte van het verblijf. Een passende oplossing zou kunnen zijn het zorgen voor meer gebruik van tijdelijke huurcontracten, die door de verhuurder niet tussentijds opgezegd mogen worden en waarbij de huurder wel huurprijsbescherming heeft. Het kabinet wil met belanghebbende partijen (onder andere werkgevers en huisvesters) het gesprek aangaan over de mogelijkheden hiertoe.

Het is op dit moment nog niet mogelijk om tijdelijke huurcontracten te verlengen. De minister van BZK is wel voornemens de verlenging van tijdelijke huurcontracten mogelijk te maken. Dit biedt dus ook meer mogelijkheden voor de huurcontracten van arbeidsmigranten.

Het kabinet wil met decentrale overheden bezien hoe de huisvesting van arbeidsmigranten verbeterd kan worden, waarbij opname van de SNF- en/of AKF-keurmerken in de lokale regelgeving een goede overweging is.

Het ministerie van BZK zal onderzoeken of een nieuwe specifieke bestemming "huisvesting arbeidsmigranten" kan helpen om voldoende huisvesting voor deze doelgroep te realiseren. De woonvormen voor arbeidsmigranten zijn een tussenvorm waardoor het voor gemeenten moeilijk is om specifiek beleid te maken en te handhaven. Bij een brede aanpak van de vraagstukken rondom arbeidsmigranten zou ook moeten worden gekeken naar het instrumentarium dat de ruimtelijk ordening biedt en welke verbeteringen daarin mogelijk zijn.

Informatievoorziening

Het is voor arbeidsmigranten lastig om voor hen relevante informatie over werken en wonen in Nederland te vinden. Er is weinig informatie in de taal van arbeidsmigranten beschikbaar en de

informatie die er is, is niet altijd gemakkelijk te vinden. Daarnaast is het voor arbeidsmigranten moeilijk om als ze klachten hebben het juiste loket te vinden. Er is in Nederland niet één loket waar arbeidsmigranten met hun vragen en klachten terecht kunnen. Er zijn verschillende loketten die vaak gelieerd zijn aan toezichthoudende instanties, zoals het digitaal klachtenformulier van de Inspectie SZW voor klachten over bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden of oneerlijk werken en bouw- en woningtoezicht bij gemeenten. Soms bieden gemeenten ook een eigen loket, maar veelal niet. Daarnaast bestaat er een drempel tot melden, vanwege angst om werk/woonruimte te verliezen.

Het kabinet zal een centraal informatieknoppunt ontwikkelen, dat erop gericht is dat informatie voor iedere arbeidsmigrant gemakkelijk toegankelijk is en eenduidig verspreid wordt onder diverse partijen die betrokken zijn bij arbeidsmigranten.

Het ministerie van BZK gaat onderzoeken of en hoe de RNI-loketten een rol kunnen spelen bij serviceverlening en informatieverstrekking aan arbeidsmigranten. Met de RNI-loketten is al een landelijke dekking aanwezig en de medewerkers beschikken over specialistische kennis. Hierbij is een gedegen samenhang en afstemming met de reeds bestaande servicepunten belangrijk. Zo hebben bepaalde gemeenten al servicepunten ingericht voor arbeidsmigranten.

Naast deze fysieke servicepunten ziet het ministerie van BZK een grote rol voor digitale service- en informatiepunten voor arbeidsmigranten. Ook hierbij is samenhang en afstemming met lopende initiatieven belangrijk. Het ministerie van BZK, het ministerie van SZW, de Inspectie SZW en enkele gemeenten zijn met elkaar in overleg, om krachten en kennis te bundelen.

3.2. Gemeenten

Registratie:

Het Aanjaagteam doet de volgende aanbeveling: maak met inachtneming van relevante Europese regels (NB onduidelijk is welke regels precies bedoeld worden) werk van een complete en actuele registratie van arbeidsmigranten in de Basisregistratie Personen (BRP), zodat de arbeidsmigrant achterhaalbaar en traceerbaar is en leg de verplichting daartoe vast in de gemeentelijke woonverordening. Als Gemeente gaan we uit van de verplichting die opgenomen is in de wet BRP dat de inwoner zelf zorgdraagt voor inschrijving in de BRP. Daarom nemen we de aanbeveling om deze verplichting in de woonverordening op te nemen dan ook niet over.

Creëer bovendien prikkels voor werkgevers om arbeidsmigranten zich goed te laten registreren. Er zijn goede voorbeelden van actieve gemeenten die inleners en uitzendbureaus actief benaderen om arbeidsmigranten in de BRP te registreren en daarmee zicht hebben op de arbeidsmigrantenpopulatie zoals op alle inwoners van de gemeente.

Huisvesting:

Maak gebruik van onderstaande regelingen om de huisvestingssituatie van arbeidsmigranten te verbeteren:

De vrijgemaakte € 50 miljoen in het kader van het doorbouwplan vanuit de woningbouwimpuls voor de huisvesting van kwetsbare groepen, in het bijzonder arbeidsmigranten en dak- en thuisloze mensen.

Zet eventueel het Rijksvastgoedbedrijf in voor advisering over goede huisvesting van arbeidsmigranten.

Maak gebruik van de vrijstelling binnen de verhuurderheffing. Hier kan door huisvesters gebruik van worden gemaakt voor het realiseren van tijdelijke en flexibele huisvesting. Deze vrijstelling staat sinds het begin van dit jaar open en kan via het RVO worden aangevraagd. Met deze vrijstelling wordt het financieel aantrekkelijker om flexwoningen te realiseren voor onder meer arbeidsmigranten.

Doe een beroep op de Versnellingskamers in het kader van flexwonen. Deze kunnen onder andere worden ingezet bij het vinden van geschikte locaties. In de Versnellingskamers Flexwonen wordt de gezamenlijke planvorming bespoedigd om de benodigde samenwerking tussen de betrokken partijen een vliegende start te geven.

Gemeenten moeten op visieniveau bij de inrichting van de leefomgeving naast het bestemmen van bedrijvigheid meteen meenemen waar en hoe arbeidsmigranten gezond en veilig gehuisvest kunnen worden en hoe snel en flexibel ingespeeld kan worden op plotselinge vraag naar tijdelijke huisvesting voor deze doelgroep. Breng in kaart hoeveel arbeidsmigranten naar verwachting in een nieuw bedrijf of nieuw distributiecentrum zullen gaan werken en wat dit betekent voor huisvesting, vervoer, leefomgeving, zorg, enz. van de arbeidsmigranten, wanneer een gemeente een nieuw bedrijf of distributiecentrum naar de gemeente wil halen (gebruik van impact assessments). Gebruik deze informatie voor de woningontwikkeling in relatie tot de totale woningbehoefte (zowel de reguliere woningbehoefte als die voortkomend uit specifieke doelgroepen waaronder arbeidsmigranten). Het is belangrijk dat gemeenten in de gemeentelijke omgevingsvisies, bestemmingsplannen en onder de Omgevingswet meteen meenemen waar en hoe arbeidsmigranten gehuisvest kunnen worden. Indien iemand acute hulp nodig heeft, kunnen gemeenten onder bepaalde voorwaarden tijdelijk onderdak bieden.

In het kader van de brede aanpak van dak- en thuisloosheid brengt het Rijksvastgoedbedrijf in opdracht van het ministerie van VWS leegstaand publiek en maatschappelijk vastgoed in kaart bij de centrumgemeenten voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Dak- en thuisloze arbeidsmigranten die conform de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 in aanmerking komen voor opvang kunnen ook voor woonplekken op deze locaties in aanmerking komen. Om in aanmerking te komen voor tijdelijke opvang/maatschappelijke opvang moeten arbeidsmigranten rechtmatig in Nederland verblijven.

Informatie:

Stimuleer dat gemeenten waar arbeidsmigranten wonen en/of werken, al of niet in samenspraak met belangbehartigers, servicepunten hebben waar arbeidsmigranten met vragen terecht kunnen.

Bijlage 2: Passages uit Probleemanalyse politie (augustus 2020)

Aanleiding

(...) In de gemeente Alphen aan den Rijn wordt huisvesting geboden aan arbeidsmigranten, waarbij zowel kleinschalige als grootschalige voorzieningen mogelijk zijn. Kleinschalige kamerverhuur zit verspreid over de verschillende woonkernen binnen de gemeente. Grootschalige bedrijfsmatige voorzieningen voor huisvesting van arbeidsmigranten zijn gevestigd aan de Hoogeveenseweg en Westpark in Boskoop en de Steekterweg en Genielaan in Alphen aan den Rijn.

Met name binnen het gebied Boskoop en Alphen Noord, maar ook in mindere mate in de gebieden Alphen Noord, Alphen Centrum en Rijnwoude, heeft de politie al langere tijd te maken met overlastgevend en criminele activiteiten van arbeidsmigranten. Veelal is sprake van Poolse arbeidsmigranten zonder vaste woon- of verblijfplaats, waarbij psychische - en/of verslavingsproblematiek veelal aan de orde is. Deze personen zorgen voor uiteenlopende overlast binnen het publiek domein en maken zich onder meer schuldig aan vermogens- en geweldsdelicten.

Al een aantal jaren werkt de politie samen met de gemeente en haar veiligheidspartners op lokaal niveau aan het oplossen van leefbaarheids- en veiligheidsvraagstukken. Een belangrijk onderdeel hiervan is het tegengaan en handhaving van overlast binnen het publiek domein. De overlast heeft onder andere betrekking op drankgebruik op straat, drugsgebruik, intimideren gedrag naar buurtbewoners en feiten die gekoppeld zijn aan een zwervend bestaan zoals het hangen in portieken en daarvan gebruik maken als slaapverblijf, afvaldumpingen en op straat natuurlijke behoefte doen. Ook maken zij zich schuldig aan criminele activiteiten zoals het openbreken van tuinhuisjes en pleziervaartuigen voor nachtverblijf en diefstal van goederen en etenswaren, en onder andere fiets- en winkeldiefstal.

De politie treedt hierbij adequaat en repressief op om voornamelijk op korte termijn de overlast direct terug te dringen. Vanuit de wijkagenten komen sterke signalen dat men lastig grip krijgt op met name de zwervende personen en er een toenemende zorg is over de psychische en gezondheidstoestand. Er is behoefte aan een integrale aanpak voor de lange termijn. Waarbij onder regie van de gemeente de politie en zorg- en veiligheidspartners zowel preventief als repressief kunnen opgetreden. Een directe en effectieve informatie-uitwisseling tussen alle betrokken partijen ligt hieraan ten grondslag.

In aanvulling hierop heeft de politie deze probleemanalyse opgesteld waarbij er een objectief beeld wordt geschetst van de overlast op basis van informatiegegevens uit de politiestructuren van de afgelopen anderhalf jaar. Daarnaast hebben de wijkagenten een sfeerbeeld omschreven over hun wijk om ook een subjectief beeld te vormen van datgene wat men signaleert in zijn of haar wijk.

Probleemomschrijving

(...) Binnen de grootschalige huisvestingslocaties worden kamers verhuurd aan uitzendorganisaties voor arbeidsmigranten, die deze kamers tegen betaling ter beschikking stellen aan hun werknemers. Vanuit de uitzendorganisatie worden de arbeidsmigranten vervolgens te werk gesteld bij bedrijven binnen en buiten de gemeente Alphen aan den Rijn. In deze situatie is de huisvesting direct gekoppeld aan werk. Dit houdt echter in dat, zodra de tewerkstelling stopt, de huisvesting komt te vervallen.

Redenen tot stopzetting van het arbeidscontract kunnen gelegen zijn in het feit van onvoldoende functioneren of wangedrag op de werklocatie. Bij het vervallen van de huisvesting kan sprake zijn van wangedrag op de huisvestingslocatie dan wel zich niet houden aan de huisvestingsvoorwaarden. In beide situaties komt de huisvesting voor de betreffende persoon te vervallen en wordt men veelal direct uit de huisvestingslocatie verwijderd.

Indien deze situatie zich voordoet wordt door de betreffende persoon niet in alle gevallen de keuze gemaakt om terug te reizen naar het land van herkomst, al dan niet aangeboden door het betreffende uitzendbureau. Bij de personen waar politie mee wordt geconfronteerd is veelal sprake van afhankelijkheid van het uitzendbureau wat betreft vervoer naar het land van herkomst. Daar contractueel geen verplichting bij de uitzendbureaus ligt om in een dergelijke situatie vervoer naar het land van herkomst te verzorgen, komen deze personen letterlijk op straat te staan.

Hierbij zien we dat veelal bij de betreffende persoon sprake is van psychische en/of verslavingsproblematiek. Het wegvallen van de huisvesting heeft direct tot gevolg dat de persoon terecht komt in een zwerfend en uitzichtloos bestaan. Een bestaan zonder huisvesting, inkomen en recht op sociale zorg. De gevolgen hiervan zijn zichtbaar in het publiek domein door crimineel en overlastgevend gedrag. Het gevolg van het zwerfende en uitzichtloze bestaan heeft ertoe geleid dat bij een aantal personen sprake is van een opeenstapeling van overlastgevende en criminele incidenten. Op basis hiervan is inmiddels van één persoon van Poolse afkomst het recht op verblijf in Nederland ontzegd en daadwerkelijk uitgezet. Voor twee andere personen is de procedure tot Beëindiging Recht op verblijf (BROV) in gang gezet. Door een veelvoud aan criminele activiteiten zit verder een vierde persoon in detentie, waarbij aansluitend de procedure tot Ongewenst Verklaring in gang zal worden gezet.

Vanuit de wijkagenten komen sterke signalen dat men lastig grip krijgt op deze doelgroep en ervaren zij een toename van problematiek. Ondanks actieve benadering om deze personen zorg en hulp te bieden, maar ook door repressieve maatregelen, lukt het niet de problemen onder controle kunnen krijgen. Zo wordt onder meer de hulp van Stichting Barka in veel gevallen door deze personen afgewezen. Daarbij ondervinden de wijkagenten dagelijks ongemak, frustratie en onveilige gevoelens bij de wijkbewoners en middenstanders.

In het belang van de bewoners en ondernemers van de gemeente Alphen aan den Rijn en in het belang van onze eigen geloofwaardigheid en legitimiteit vraagt dit om afspraken over de

aanpak van deze problematiek. Een aanpak met zowel preventieve als repressieve maatregelen. Het vraagt tevens de aandacht om deze personen tegen de schrijnende en mensonterende omstandigheden waaronder zij moeten leven, te beschermen. Maar ook voor de kwetsbare en afhankelijke positie van de arbeidsmigranten ten opzichte van de arbeidsbureaus en huisvestingsorganisaties.

Doelstelling

Op basis van de beschreven probleemanalyse in dit rapport, heeft de politie de wens om een structurele integrale aanpak te verwezenlijken waarbij gehandeld wordt vanuit het principe proces- en casusregie. Deze aanpak zorgt voor structuur, duidelijkheid, een gedegen samenwerking, en een duidelijke monitoring en bijsturing wat effectief en efficiënt bij kan dragen aan structurele oplossingen voor het definitief doorbreken van de huidige problematiek. Hierbij is het uiteindelijke doel om de leefbaarheid en veiligheid in de wijk weer terug te brengen.

Als partners in de integrale aanpak wordt onder meer gedacht aan;

- Gemeente Alphen aan den Rijn; Proces- en casusregie, contact met huisvestingsorganisaties
- Team Toezicht & Handhaving van gemeente Alphen aan den Rijn; Toezicht, Handhaving en Informatiedeling
- Politie, Handhaving en informatiedeling
- AVIM & IND; Beëindiging Recht op Verblijf en Ongewenst Verklaring
- Stichting Barka; Ambulante zorg, sociaal werk, huisvesting en re-integratie
- Stichting Binnenvest; Dag- en nachtopvang
- Openbaar Ministerie; Vervolgging en aanpak Veelplegers
- Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid/ISZW; Arbeidsuitbuiting